

УДК 069:351.853(477)«1950-1980»

А.І. ЯКУБЕЦЬ

**Музейна справа та охорона пам'яток історії
і культури як об'єкт радянської сатири: на основі
публікацій журналу «Перець» (1956–1985 роки)**

У статті розглядається сатиричне відображення музейної справи та охорони пам'яток історії і культури на сторінках сатирично-гумористичного журналу «Перець» у 1950–1980-х рр., здійснена спроба виявити певні тенденції та закономірності.

Ключові слова: музейна справа, охорона пам'яток історії та культури, сатира, журнал «Перець».

Згідно з усталеним словниковим визначенням, сатира – це «художній прийом у творах літератури або мистецтва, заснований на різкому, дошкульному висміюванні вад, хиб, негативних явищ дійсності», а також «твір літератури або мистецтва, в якому використано цей прийом» [8, с. 1295]. Оскільки поняття «дійсність» є глобальним і відображає об'єктивний світ у всій його різноманітності [8, с. 304], логічно було б припустити, що ретроспективно музейна справа та питання охорони пам'яток історії і культури теж мали б знайти своє відображення у сатирі тієї чи іншої епохи, зокрема – радянської, коли, власне, вищезазначені сфери отримали певну якісну динаміку розвитку. Їх дослідження крізь призму сатири актуалізується саме усвідомленням того факту, що відповідні публікації а пріорі акцентували увагу на проблемних точках галузі, виокремлення яких дає підстави для ширших студій.

Слід мати на увазі, що в науковому дискурсі сатиру прийнято поділяти на художню (літературну) та публіцистичну, при очевидному домінуванні досліджень насамперед літературної складової, що прийнято пояснювати «труднощами відбору й аналізу численного, роздрібненого, розсіяного у великій кількості газет і журналів фактичного матеріалу, а також невиробленістю наукового підходу й методики такого аналізу» [14, с. 77–78]. Однак публіцистична сатира (статті у газетах і журналах, насамперед – розрахованих на максимально широку в соціальному плані аудиторію) є найбільш динамічним показником злободеності тієї чи іншої проблематики на певному локалізованому історичному етапі.

Це корелюється з питанням про періодичну пресу як історичне джерело, яке в умовах сучасного українського наукового дискурсу переживає новий етап становлення, рівною мірою як і відповідна спеціальна історична дисципліна – пресознавство [25, с. 29]. Різноманітність матеріалів преси дає широке поле для аналізу, хоча й змушує дослідника бути максимально обережним і вдаватися до додаткової перевірки й урахувувати мотиви (у нашому випадку, коли мова йде про радянський період історії України, насамперед – ідеологічні) появи певної замітки, кореспонденції чи аналітики у мас-медіа. Проте у цій статті буде здій-

Мал. 1. Київ: Чи снилося нам, що так розростеться, так розквітне заснований нами град Київ! Мал. А. Арутюнянца

снено спробу акцентування не стільки на мотиваційній, скільки – на фактологічній складовій сатиричних публікацій з музейної тематики та проблематики охорони пам'яток історії і культури, оскільки цей аспект до сьогодні не був предметом наукових розвідок (власне, як дослідження музеїв і пам'яток на підставі публікацій у пресі в цілому).

Джерелом обраний сатирично-гумористичний журнал «Перець» (роки виходу – 1927–2013; періодичність – двічі на тиждень, 24 номери на рік), який за часів УРСР був органом ЦК КПУ, а тому на його сторінках знаходилися відображення всі відповідні суспільні, економічні та культурні тенденції, що мали місце на тому чи іншому відрізку радянського періоду вітчизняної історії. Хронологічна межа визначена у діапазоні 1956–1985 років, як така, що охоплює час від «хрущовської відлиги» (1956–1964) з її відносним лібералізмом – до «застою» (1965–1985), відзначеного в ідеологічному плані (а музеї, історія та культура у комуністичній системі координат – це ідеологія) посиленням боротьби з проявами націоналізму й інтернаціоналістськими тенденціями. У контексті українських реалій ця періодизація дещо зсунута в часі, оскільки період, що характеризувався помірним відродженням в УРСР національно-культурної самосвідомості та самоідентифікації тривав дещо довше, ніж в цілому по СРСР – до 1972 р., поки на посаді першого секретаря ЦК КПУ перебував Петро Шелест (з 1963 р.), ідеологічна парадигма якого дрейфувала в бік націонал-комунізму (зокрема, саме П. Шелест санкціонував створення у 1966 р. Українського товариства охорони пам'яток історії і культури) [39, с. 83–86]. Водночас 1972–1979 роки в Україні були позначені таким певною мірою унікальним явищем, як «маланчуківщина» (за прізвиськом секретаря ЦК КПУ з ідеології Валентина Маланчука), руйнівному за наслідками (насамперед – у сферах духовності, культури та національного відродження), коли під гаслом боротьби з «українським буржуазним націоналізмом» за підтримки першого секретаря ЦК КПУ Володимира Щербицького (1972–1989) велася жорстка боротьба з будь-якими проявами національної самосвідомості [4], що не могло не торкнутися музейної справи і питання охорони пам'яток історії та культури.

Мал. 2. – Минуло вже, Катерино, сорок років, як ми з тобою тут розписалися.

Мал. А. Арутюнянца

Усього проаналізовано 377 номерів журналу «Перець» за 1947–1985 роки. Зміщення початкової дати назад відносно вищезазначеної (1956) пояснюється необхідністю простежити зміну певних проміжних тенденцій у їх динаміці. Вибір 1947 р. як відправної точки аналізу аргументується приходом наприкінці 1946 р. на посаду головного редактора «Перця» Федора Маківчука, котрий обіймав її протягом 40 років (до 1986 р.), визначаючи (хоча через відомі обставини – і не цілком самостійно) наповнюваність її «обличчя» видання.

Варто зауважити, що музейна та пам'яткоохоронна тематика не домінувала на сторінках часопису, явно поступаючись сатири на міжнародні, комунальні, сільськогосподарські та виробничі теми. Культурна ж сфера була здебільшого представлена проблематикою будівництва та функціонування клубів і палаців культури, бібліотечними та навкололітературними справами – все це присутнє мало не в кожному номері протягом чотирьох десятиліть, а тому виглядає певною обов'язковою стратегією, тоді як музеї й пам'ятки фігурували у «Перці» за залишковим принципом, що може свідчити як про певну захланність цієї сфери на загальнореспубліканському рівні, так і про відсутність підстав для сатиричного зображення, тобто – про відносну якість її функціонування. У будь-якому випадку, всі ці нечасті згадки були жорстко обґрунтовані і відображали певні процеси.

Перша публікація, яка трапляється у визначених хронологічних межах – фейлетон Л. Подчекаєва «Експурсія» [23] – чітко окреслила ті завдання, які ставило перед музеями та їхніми співробітниками комуністичне керівництво (повторимося – «Перець» був органом ЦК КПУ) у період після німецько-радянської війни 1941–1945 років, а саме – при формуванні експозицій лівову частку відводити на історію радянської доби, яка на той час нараховувала якихось 30 років.

У тексті мова йде про відвідини «групою робітничої молоді» музею неназваного великого міста (таким чином підкреслюється узагальненість пробле-

Мал. 3. Трапляється, що на чолі музеїв стоять випадкові люди.

- А це що за неподобство? Чому без рук?
 — Товаришу директор, це — Венера.
 — Не дозволю навіть Венеру калічити! Щоб
 завтра ж були руки! (Мал. БЕ-ША)

— А з горища будинку купчихи Синьопупенкової вдарили перші постріли повсталих робітників у жовтні 1917 року... А тут під час Вітчизняної війни були барикади ополченців.

<...>

— Наше місто – **це справжня історія!** (виділення наше. – *авт.*). Знамените місто! Сам Котовський розмовляв з нами на цьому майдані. І Семена Михайловича Будьонного пам'ятаю. Й Михайла Васильовича Фрунзе. А дима-

ми), в експозиції якого «історичних цінностей, якщо їх можна так назвати, було дуже мало. Екскурсанти потопталися перед вітриною стертих монет, перед портретом вусатого дяді в лахах, під яким красувався напис: «Портрет невідомого, роботи невідомого художника». Поряд висіли ще два портрети – дами з квіточками та пасербиці герцогині Савойської. Це також були роботи невідомого художника, невідомої епохи і невідомої національності.

На стіні у рожевій бархатній рамі вони побачили копію любовного листа якоїсь баронеси Шмутц до дворецького Гете. Під скляним ковпаком на окремому столику лежали стоптани закаблуки маркизи Помпадур і напівзотлілі поворозки із сукні імператриці Єлизавети [23].

Антитезою тут виступає подальша – після екскурсії – розмова молодих робітників зі своїм майстром, який протиставляє «справжню історію» «несправжній».

- Іване Петровичу, невже в цьому місті немає нічого цікавого? ...
 — Чому ж немає! – сказав Іван Петрович...

— А взяти хоча б оцей клен, під яким ми сидимо. Тут колись збиралася наша революційна молодь почитати нелегальну «Іскру». А он у тому будинку, – він показав на знайому вже сіру споруду, – містилася більшовицька підпільна друкарня...

рі заводські бачите? Ото праворуч – первенець першої п'ятирічки. А ото, що навпроти, – дітище другої п'ятирічки, найбільший у Європі завод. А наш інститут! А наш новий театр! [23, с. 7].

Можна констатувати, що певні висновки були зроблені – через 23 роки зустрічаємо у «Перці» публікацію О. Черногуза «Не наживіть собі ворога», жанр якої можна охарактеризувати як «сервільний фейлетон», де мова йде про революційне минуле київського заводу «Арсенал», про те, що кожен зустрічний киянин покаже приїжджому «арсенальську гармату¹, музей арсенальців, історичні стіни «Арсеналу», на яких і досі зберігаються сліди від куль і снарядів» [37].

Так само сервільно виглядають і карикатури (радше сказати – малюнки), де фігурують музеї та пам'ятки старовини, у номерах «Перця», присвячених 1500-літтю Києва та 40-річчю перемоги у німецько-радянській війні (мал. 1–2) [1; 2]. Тематичні тексти у відповідних номерах теж не є ні гумористичними, ні сатиричними [див.: 16; 19; 30; 40]. Вони виглядають просто ідеологічною даниною певній ювілейній даті, і музеї та пам'ятки у статтях та малюнках тут є фоном, а не об'єктами.

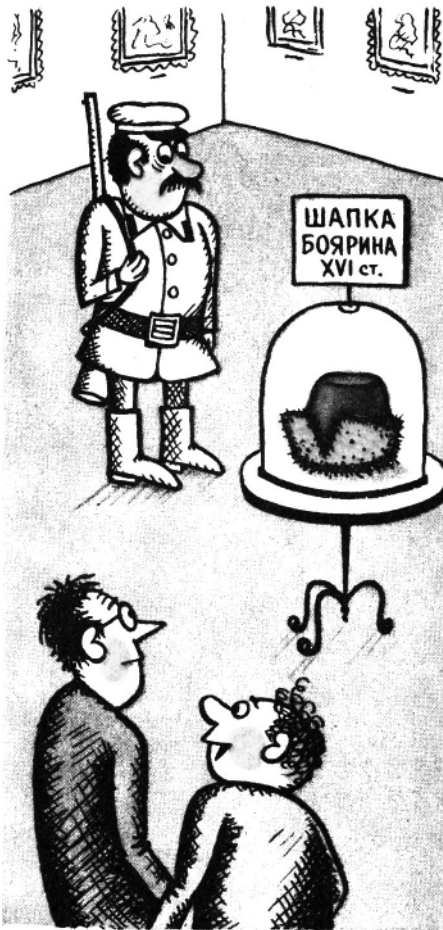
Якщо ж говорити безпосередньо про сатиру, то, крім вищезазначеної статті 1947 р., вдалося віднайти лише одну публікацію, де музейна тема подана у дещо незвичному ключі – це матеріал О. Черногуза «Музейне» весілля» [32], де йдеться про те, що завідувач Білопільським районним відділом народної освіти (Сумська обл.) Л. Нікітіна влаштувала масштабне весілля своєї доньки у приміщенні місцевого Педагогічного музею А.С. Макаренка (відомий педагог був уродженцем міста Білопілля), яке завершилося звільненням фігурантки фейлетону з посади та покаранням по партійній лінії.

Мал. 4. Музейні фонди країни включають величезні багатства. Між тим, постійно демонструється лише частина цих матеріалів. Решта більше знаходиться у сховищах. (З газет)

Експонат: – Не затримуйся! Всі хочуть подивитися на живих людей! Мал. А. Арупонянца

¹Мається на увазі пам'ятник робітникам заводу «Арсенал» у вигляді гармати, встановленої на постаменті біля станції метро «Арсенальна» у Києві.

Мал. 5. В обласному музеї

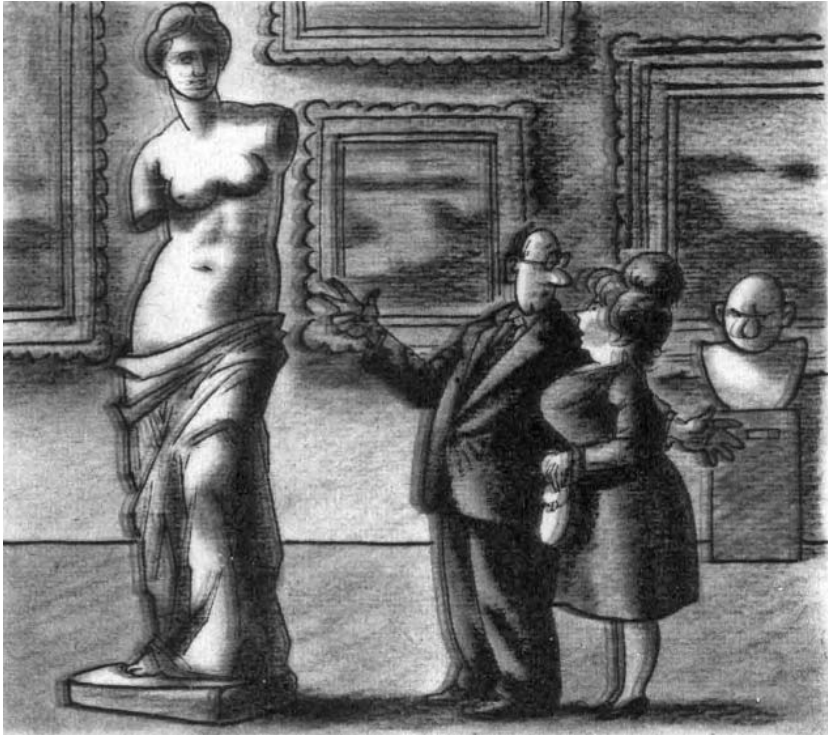
Коло цього експоната на зиму ми завжди ставимо посилену охорону. Мал. О. Монастирського

Однак тут мова про локальний випадок. Узагальнені музейні проблеми на сторінках «Перця» зазвичай подавалися за допомогою карикатур, які супроводжувалися відповідними пояснювальними підводками. Так, скажімо, у 1956 р. було констатовано: «Трапляється, що на чолі музеїв стоять випадкові люди» [6] (мал. 3), у 1977 р. – «Музейні фонди країни включають величезні багатства. Між тим, постійно демонструється лише частина цих матеріалів. Решта більше знаходиться у сховищах» [3] (мал. 4).

Окрім того, карикатуристи «Перця» час від часу використовували музей як тло для критики проблем торгівлі, наприклад – відсутності у широкому продажу чоловічих хутрових шапок (мал. 5) [20], для зображення авральних тенденцій у радянській економіці, коли наприкінці звітного періоду (місяця, кварталу, року) всі кидалися виконувати план, що призводило до великого відсотка промислового браку (мал. 6) [26], висміювання абстракціоністських тенденцій у західному образотворчому мистецтві (мал. 7) [10], гротескного зображення носіїв українського націоналізму в еміграції (мал. 8) [9].

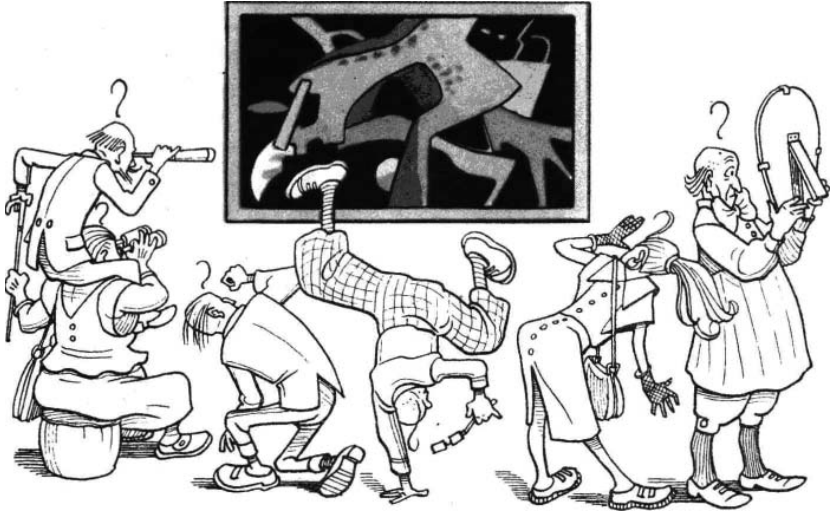
Проблематика охорони пам'яток історії і культури фігурувала на сторінках «Перця» теж не дуже часто, та й то, здебільшого, у контексті інших, ширших тем.

Характерним прикладом цього є постійна (з другої половини 1960-х років) перчанська рубрика «З олівцем по...», під якою фейлетоністи описували недоліки у повсякденному житті райцентрів України [див.: 15; 21; 22; 24; 33–36]. З цих текстів, зокрема, можна дізнатися, що Хмільник (Вінницька обл.) – це «одно з тих міст на Поділлі, історія та краєзнавчий музей якого вмістилися в не-

Мал. 6. Знавцьє... – Видно, в кінці кварталу ліпив. Мал. Ю. Северина

личкій капличці» [35], що Білгород-Дністровський (Одеська обл.) «не стоїть на місці, розширяється і росте. На місці стоїть лише легендарна фортеця, яку спорудив, судячи з «автографів» на плитах, майстер Федорко» [33], у Краснопіллі (Сумська обл.) – клуб знаходиться у приміщенні архітектурної пам'ятки, яка от-от розвалиться [24], у Глухові (Сумська обл.) «законсервовано реставрацію унікальної пам'ятки старовини – колишньої Миколаївської церкви. Тієї, котру Тарас Григорович Шевченко назвав «історичним собором», і котра дивує сучасника яскраво виявленими рисами української національної архітектури» [22], у Старокостянтиніві (Хмельницька обл.) від часу зруйнувалася старовинна споруда, «де ще порівняно недавно був чудовий краєзнавчий музей. А тепер на мурованій стіні залишився самий лише чавунний паспорт, котрий засвідчує, що ці залишки оберігаються законом» [34, 8], у Яготині (Київська обл.) ніяк не відреставрують будинок, у якому мешкав Т. Шевченко, а місцевий історико-краєзнавчий музей занадто малий, як для такого історичного міста [36] тощо.

Мал. 7 У музеї сучасного американського живопису
Бач, яка кака намальована! (М. Гоголь). Мал. В. Григор'єва

Як і у випадку з музеями, у «пам'яткознавчій» сатири можна зустріти персональну критику на адресу окремих осіб, хоча з набагато менш серйозних підстав, аніж «музейне весілля». Так, у фейлетоні В. Чепіги «В куточку пам'яті» [29] аналізується стаття голови комісії з образотворчого мистецтва Чернігівського обласного товариства охорони пам'яток історії та культури В. Милосердової «До 100-річчя з дня народження М.М. Ге», що була надрукована у газеті «Деснянська правда» (Чернігів) і рясніла грубими фактологічними неточностями. Достатньо сказати, щовжеуназвуматеріалувкраласяпомилка—у1971р.,колибулоопублікованоматеріал В. Милосердової, відзначалося не 100, а 140 років від дня народження відомого українського та російського художника-передвижника.

Авторами «Перця» також використовувався жанр опису архітектурної та історичної пам'ятки як канва для зображення проблем сучасного будівництва [12] або основа для літературної пародії [38]. Однак як самодостатня проблематика тема охорони пам'яток у всьому корпусі проаналізованих матеріалів зустрілася лише двічі – у листі жителів с. Микитинці Косівського району Івано-Франківської обл. до редакції часопису (1984), де піднімалося питання реставрації пам'яток архітектури державного значення – Воздвиженської церкви (1769) та її дзвіниці (1859), які руйнувалися й розграбовувалися [11], а також – на карикатурі В. Зелінського (1970), присвяченій все тій же проблемі зневажливого ставлення сучасників до історико-архітектурної спадщини України (мал. 9) [13].

Побіжно варто торкнутися також теми скульптур, оскільки монументальне мистецтво (в аналізовані роки – сучасне, а нині пам'ятники, про які йшла мова на

Мал. 8 В одному західному музеї

– А це той кінь, на якому твій дід збирався в'їхати у Київ... Мал. С. Герасимчука
сторінках «Перця», вже можна заносити до рангу історичних) вряди-годи також стало об'єктом сатиричних візій. Мова, як правило, йшла про декоративні

Мал. 9 Побудована у п'ятнадцятому сторіччі, розписана в наші дні... Мал. В. Зелінського
ний відпочинок на лоні природи.

скульптури – про їх незадовільний стан [27], про надмірне захоплення українських скульпторів темою «Мати та дитина» [31], про фінансові порушення при виготовленні меморіальних табличок у Києві [7] та пам'ятників радянським воїнам, загиблим під час німецько-радянської війни 1941–1945 років на Одещині [5].

Привертає увагу ще один показовий факт – на сторінках «Перця» протягом 1950–1980-х років серед іншого була присутня також і туристична тематика як об'єкт сатири. Критикувалися неналежні житлові умови для відпочиваючих на Чорному морі (1954) [28] та невідповідність тематики сувенірної продукції місцям її розповсюдження (1962, 1967) [18; 35], зверталася увага на «окремі недоліки» у вигляді поганого забезпечення туристів транспортом, неясного харчування (або повної відсутності такого), проблеми з туристським ночівлею (1969) [17; в цьому матеріалі йшлося про Львівщину та Закарпаття] тощо. Однак у жодній публікації чи на карикатурі туризм як такий не ототожнювався з музеями чи пам'ятками старовини, подаючись виключно як актив-

Отже, можна констатувати висловлену на початку статті думку, що музейна справа й охорона пам'яток історії та культури не були поширеними темами у сатиричній пресі УРСР, представленій де-факто єдиним профільним журналом «Перець», який, нагадаємо, був органом ЦК КПУ, і присутність чи відсутність на його сторінках певної тематики повною мірою залежала від політичної кон'юнктури моменту. Зазвичай реакція радянських сатириків на ту чи іншу тему була напряму пов'язана із відповідними вказівками з владних кабінетів, але музей-

на та пам'яткоохоронна тематика у «Перці» була представлена настільки розпорошено та безсистемно, що важко виокремити які-небудь тенденції.

Окрім однієї – музейна справа та охорона пам'яток історії і культури як основи національного світогляду за визначенням не належали до пріоритетів керівництва УРСР і розглядалися виключно як ідеологічний інструмент. Й не виступали як об'єкти сатири, скоріше, не тому, що там не було недоліків, а тому, що недоліки ці не зачіпали основ системи, а тому були її представникам безпечні та нецікаві.

Джерела та література

1. *Арутюнянц А.* Кий: Чи снилося нам... // *Перець*. – 1982. – № 10. – С. 1.
2. *Арутюнянц А.* Минуло вже, Катерино, сорок років... // *Перець*. – 1985. – № 8. – С. 4.
3. *Арутюнянц А.* Музейні фонди країни включають величезні багатства... // *Перець*. – 1977. – № 9. – С. 7.
4. *Бажан О.* «Мене називають сучасним Кочубеєм...»: Нотатки на полях політичної біографії *В. Ю. Маланчука* / Олег Бажан // *Літературна Україна*. – 1993. – 2 грудня.
5. *Безбородько Г.* Різьба на камені // *Перець*. – 1969. – № 2. – С. 4.
6. *Бе-Ша.* Трапляється, що на чолі музеїв стоять випадкові люди // *Перець*. – 1956. – № 11. – С. 8.
7. *Бондаренко В.* Замах на авторитет // *Перець*. – 1982. – № 7. – С. 2–3.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусол. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
9. *Герасимчук С.* В одному західному музеї // *Перець*. – 1979. – № 2. – С. 16.
10. *Григор'єв В.* У музеї сучасного американського живопису // *Перець*. – 1957. – № 14. – С. 11.
11. *Друже Перче* // *Перець*. – 1984. – № 19. – С. 8.
12. *Дудар Є.* Сліди застиглої думки: Пам'ятки архітектури, описані з натури // *Перець*. – 1971. – № 13. – С. 3.
13. *Зелінський В.* Побудована у п'ятнадцятому сторіччі, розписана в наші дні... // *Перець*. – 1970. – № 9. – С. 3.
14. *Зикун Н.* Українська сатирична публіцистика: загальне поняття та джерела становлення // *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. – 2013. – № 2. – С. 77–82.
15. *Циценко Ю.* З олівцем по Корюківці // *Перець*. – 1985. – № 15. – С. 6.
16. *Костовецький Г., Попов О.* Найпопулярніша цифра // *Перець*. – 1982. – № 8. – С. 10.
17. *Круковець О.* Туризм в аспекті і з огляду...: Спроба наукової розвідки // *Перець*. – 1969. – № 15. – С. 8–9.
18. *Миколенко Б., Корнієнко М.* Київські олені та одеські верблюди // *Перець*. – 1962. – № 16. – С. 2–3.
19. *Молякевич Д.* Братерства свято // *Перець*. – 1982. – № 10. – С. 2.
20. *Монастирський О.* В обласному музеї // *Перець*. – 1973. – № 2. – С. 7.
21. *Немирович І.* З олівцем по Ананьєву // *Перець*. – 1977. – № 4. – С. 6.
22. *Пальчик М.* З олівцем по Глухову // *Перець*. – 1975. – № 1. – С. 7.
23. *Подчекаєв Л.* Експурсія // *Перець*. – 1947. – № 20. – С. 7.
24. *Прудник М.* З олівцем по Краснопілля // *Перець*. – 1974. – № 2. – С. 11.
25. *Рудий Г.* Періодика України 1917–1940 рр. як історичне джерело // *Бібліотечний вісник*. – 2008. – № 1. – С. 29–35.
26. *Северин Ю.* Знавець... // *Перець*. – 1973. – № 2. – С. 7.
27. *У Довгопілляському міському парку...* // *Перець*. – 1962. – № 3. – С. 12.
28. *Ходить Перець по Одесі: Подорожні нотатки* // *Перець*. – 1954. – № 14. – С. 5.
29. *Чепіга В.* В куточку пам'яті // *Перець*. – 1971. – № 14. – С. 11.
30. *Чепіга В.* Із хроніки минулого: По сторінках дореволюційної газети «Киевская мысль» // *Перець*. – 1982. – № 10. – С. 4–5.
31. *Чепіга В.* Мадонна з навантаженням // *Перець*. – 1981. – № 2. – С. 11.
32. *Чорногуз О.* «Музейне» весілля // *Перець*. – 1980. – № 14. – С. 13.

33. *Чорногуз О.* З олівцем по Білгороду-Дністровському // Перець. – 1971. – № 21. – С. 5.
34. *Чорногуз О.* З олівцем по Старокостянтиніву // Перець. – 1975. – № 19. – С. 8–9.
35. *Чорногуз О.* З олівцем по Хмільнику // Перець. – 1967. – № 13. – С. 5.
36. *Чорногуз О.* З олівцем по Яготину // Перець. – 1976. – № 5. – С. 8–9.
37. *Чорногуз О.* Не наживіть собі ворога // Перець. – 1970. – № 7. – С. 13.
38. *Шанін Ю.* До питання про вуличний рух у містах Київської Русі XII, XIII, XIV та наступних століть: Пародія // Перець. – 1971. – № 1. – С. 5.
39. *Шаповал Ю. І.* Петро Шелест / Ю. І. Шаповал. – Х.: Фоліо, 2013. – 127 с.
40. Як тебе не любити, Києве мій // Перець. – 1982. – № 10. – С. 4–5.

Якубец А.И. Музейное дело и охрана памятников истории и культуры как объект советской сатиры: на основе публикаций журнала «Перець» (1956–1985 гг.)

В статье рассматривается сатирическое отображение музейного дела и охраны памятников истории и культуры на страницах сатирико-юмористического журнала «Перець» в 1950–1980-х гг., осуществлена попытка выявить определенные тенденции и закономерности.

Ключевые слова: музейное дело, охрана памятников истории и культуры, сатира, журнал «Перець».

Yakubets A.I. Museums and Historic preservation as an object of Soviet satire on the basis of the publications of the magazine «Perets» («The Pepper») (1956–1985)

In the article the satiric reflection of museum business and guard of sights of history and culture is examined on the pages of satirically humorous «Perets» («The Pepper») magazine in 1950–1980, an attempt to find out certain tendencies and regularity is carried out.

Key words: museum business, guard of sights of history and culture, satire, «Perets» magazine.

Подано до друку: 02.09.2014 р.

УДК 06.011(477-25)

А.В. КОСТЕНКО

**Лапідарій Херсонського краєзнавчого музею
як відкрите фондосховище**

У статті розповідається про історію формування лапідарної колекції Херсонського обласного краєзнавчого музею від початку його існування до сьогодні. Особливу увагу звернено на запроваджену Музеєм експериментальну модель відкритого зберігання музейних фондів, яка реалізована на базі Лапідарію – фондосховища кам'яних пам'яток.

Ключові слова: Херсонський краєзнавчий музей, лапідарні пам'ятки, лапідарій, відкрите зберігання, музейні фонди.

У 2015 р. Херсонський обласний краєзнавчий музей (далі – ХОКМ) відзначатиме свій 125-річний ювілей. Наразі ця науково-просвітницька інституція, заснована ще в 1890 р. археологом, істориком і українським громадським діячем Віктором Івановичем Гошкевичем (1860–1928), є однією з провідних на теренах Південної України. Музей знаній у науковому світі насамперед своїми колекціями археологічних матеріалів. Одна з них – лапідарне зібрання, яке почало формуватися вже в перше десятиріччя його існування.

Донині у роботі з лапідарною колекцією переважала турбота про збереження експонатів, а їхнє цілісне наукове дослідження з ряду причин не могло бути